

ความเป็นมาของปัญหา

ห้องสมุดเป็นแหล่งรวบรวมสรรพวิชาความรู้ได้แก่ สิ่งพิมพ์ และต้นฉบับตัวเขียน ตลอดจนวัสดุทัศนวัสดุ เพื่อให้บริการแก่ผู้อ่านและผู้ที่ต้องการค้นคว้าความรู้ ชะเท็จจริง เพื่อประกอบการศึกษา การทำรายงาน ภาคนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ หรือเพื่องานวิจัยอื่น ๆ ดังนั้นในปัจจุบันห้องสมุดทุกแห่งจึงได้พยายามเก็บรวบรวมวัสดุอุปกรณ์ในสาขาวิชาต่าง ๆ ให้พอเพียงที่จะให้บริการแก่ผู้ใช้ และจัดหมวดหมู่ตามหลักสากลเพื่อให้ นักศึกษา ตลอดจนผู้ที่ จะทำการค้นคว้าวิจัยสามารถใช้วัสดุอุปกรณ์ทุกชนิดได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

ในการทำการค้นคว้าวิจัยนั้น ห้องสมุดก็มีความสำคัญมากในสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมหาวิทยาลัย เพราะการศึกษาในมหาวิทยาลัยนั้น ห้องสมุดมีส่วนช่วยเหลือ อาจารย์ นิสิต นักศึกษา ในด้านการศึกษา ช่วยให้มีการใช้หนังสือและวัสดุอุปกรณ์อย่างกว้างขวาง สำหรับปัจจุบันนี้งานวิจัยก็เป็นงานอย่างหนึ่งของสถาบันการศึกษาชั้นสูง คือในระดับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ห้องสมุดในสถาบันเหล่านี้จึงต้องทำหน้าที่ส่งเสริมและช่วยให้ ความสะดวกในการวิจัย สำหรับห้องสมุดประเภทอื่นก็เช่นเดียวกัน ต่างก็มีส่วนช่วยผู้ใช้ ในด้านการศึกษาวิจัยทั้งสิ้น ทั้งนี้ เพราะห้องสมุดเป็นแหล่งรวบรวมหนังสือและวัสดุอุปกรณ์ ต่าง ๆ เพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้ เช่น ห้องสมุดเฉพาะวิชาที่มีความสำคัญในการค้นคว้าวิจัย ของหน่วยงานต่าง ๆ ห้องสมุดแต่ละแห่งต่างก็พยายามเก็บรวบรวมหนังสือในสาขาวิชาที่ตน เกี่ยวข้องให้พอเพียงที่จะให้บริการแก่ผู้ใช้ทำการวิจัย แต่วิชาการในแต่ละสาขานั้นต่างก็มี หนังสือและสิ่งพิมพ์มากมาย จึงเป็นการยากที่ห้องสมุดแต่ละแห่งจะเก็บรวบรวมหนังสือและ วัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องในสาขาวิชานั้น ๆ ให้พอเพียงที่จะให้บริการแก่ผู้ใช้ได้อย่างครบถ้วน ต่างก็ได้อาศัยรวบรวมหนังสือและวัสดุอุปกรณ์ที่สำคัญ ๆ ที่จำเป็นจะต้องใช้มากเพื่อให้ บริการแก่นักศึกษา และนักวิจัยหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเท่านั้น

ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของนักวิจัยเองที่จะต้องทำการสำรวจว่า ห้องสมุดใดมีหนังสือที่เกี่ยวข้องเป็นพิเศษ ทั้งนี้เพื่อจะได้ติดต่อและเข้าใช้เพื่อรวบรวมเรื่องราวที่ต้องการได้สะดวกรวดเร็ว ในการที่นักวิจัยจะต้องทำการสำรวจว่า ห้องสมุดใดมีหนังสือและวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องการใช้ประกอบการวิจัยนี้ นักวิจัยย่อมประสบปัญหาในการเข้าใช้ห้องสมุดแต่ละแห่ง เช่น ในด้านการใช้นั่งโต๊ะ นักวิจัยย่อมประสบปัญหาว่า หนังสือภาษาไทยที่จะใช้ประกอบการค้นคว้าไม่พอเพียง คำราวสวนมากเป็นภาษาอังกฤษ หนังสือที่ต้องการไม่มีในห้องสมุดที่เคยใช้เคยเป็นประจำ หนังสือที่หาได้ล้าสมัยเกินไป หนังสือที่มีไว้ในห้องสมุดเรียงไว้สับสนค้นหาลำบาก ต้องเสียเวลาในการค้นคว้า เสียเวลาในการเดินทาง หนังสือที่มีในห้องสมุดก็จัดแยกไว้คนละชั้น คนละอาคาร ไม่เข้าใจระบบการจัดหมู่หนังสือของห้องสมุดที่เข้าทำการค้นคว้าเหล่านี้เป็นต้น สำหรับในด้านอาคารห้องสมุด หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่ให้บริการแก่ผู้ใช้ก็ ผู้วิจัยย่อมต้องประสบปัญหาในด้านความสะดวกเกี่ยวกับงานบริการของห้องสมุดเช่นกัน

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้จึงมุ่งหมายวิเคราะห์ถึงปัญหาในด้านการใช้ห้องสมุดของผู้ใช้ระดับนักวิจัย เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารงานของห้องสมุดได้ทราบถึงปัญหา และนำไปปรับปรุงงานของห้องสมุดให้ดียิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป เพราะงานวิจัยส่วนมากจะทำได้สำเร็จ ย่อมต้องอาศัยห้องสมุด แม้วางงานวิจัยประเภททดลองในห้องปฏิบัติการก็ต้องอาศัยห้องสมุดไม่โดยทางตรงก็โดยทางอ้อม ตัวอย่างเช่น งานวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์นักวิจัยก็ย่อมจะต้องอาศัยห้องสมุดทางด้านวิทยาศาสตร์ เพื่อทำการค้นคว้าเรื่องราวเพื่อเป็นรากฐานเสียก่อน จึงเห็นได้ว่า ห้องสมุดมีความสำคัญอย่างแยกไม่ออกกับงานวิจัยทุกสาขาวิชา แต่วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ได้เลือกวิเคราะห์ปัญหาในการใช้ห้องสมุดของนักวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และทางด้านการศึกษาเท่านั้น โดยเห็นว่า งานวิจัยประเภทวิทยานิพนธ์ทางด้านนี้จำเป็นต้องใช้หนังสือและวัสดุอุปกรณ์ในห้องสมุดเพื่อประกอบการค้นคว้าโดยตรงมากกว่างานวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์

นอกจากนี้ได้รวบรวมงานวิจัยประเภทวิทยานิพนธ์ที่จัดทำขึ้นทางด้านสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ตั้งแต่แรกเริ่มจนถึงปี 2512 ของบัณฑิตวิทยาลัยทุกแห่งที่เก็บงานวิจัย

เหล่านี้ไว้ และที่มีในห้องสมุดมหาวิทยาลัย เพื่อให้ผู้ต้องการค้นคว้าได้ทราบ ว่า วิทยานิพนธ์แต่ละเล่มมีอยู่ที่ห้องสมุดใดบ้าง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้จัดทำวิทยานิพนธ์ต่อไปได้ทราบเรื่องที่เกี่ยวข้อง และเพื่อมิให้เกิดการทำซ้ำเรื่องกัน นอกจากนี้ยังทำการวิเคราะห์ถึงประเภทของหนังสือ และวัตถุประสงค์ของห้องสมุดเพื่อทำการวิจัยในแต่ละเล่มประกอบด้วย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างจากจำนวนวิทยานิพนธ์ที่มีทั้งหมด เพื่อเลือกตัวแทน (Sample) แล้วทำการสำรวจการใช้หนังสือ วารสาร หนังสืออ้างอิง สิ่งพิมพ์รัฐบาล ว่ามีความถี่ในการใช้อย่างไร วิเคราะห์ถึงปีที่พิมพ์ของหนังสือที่นำมาอ้างอิงประกอบด้วย

งานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องนี้

เศรษฐพร คุศรีพิทักษ์ ได้จัดทำงานวิจัยประเภทวิทยานิพนธ์ชั้นมหาบัณฑิต เสนอต่อ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เมื่อปี 2510 เรื่อง "สภาพและปัญหาการวิจัยจากเอกสารราชการ" ผู้ทำการวิจัยเรื่องนี้ได้ทำการวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ซึ่งทำให้นักวิจัยไม่สามารถใช้ประโยชน์จากเอกสารราชการได้อย่างเต็มที่ตามต้องการ โดยแยกกล่าวถึงเอกสารที่มีคำพิมพ์ออกเผยแพร่ และเอกสารราชการที่พิมพ์ออกเผยแพร่ โดยผู้ทำการวิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และการสัมภาษณ์ (Interview) จากหัวหน้าหน่วยราชการคือ กระทรวง ทบวง กรม ในประเทศไทย ซึ่งเป็นแหล่งเก็บรักษาเอกสารของทางราชการ แล้วนำปัญหาที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ถึงปัญหาการวิจัยเกี่ยวกับเอกสารราชการที่มีคำพิมพ์ออกเผยแพร่ และเอกสารราชการที่พิมพ์ออกเผยแพร่ จากการทำการสำรวจถึงแหล่งจัดเก็บสิ่งพิมพ์ของกระทรวง ทบวง กรม เหล่านี้ก็เป็นเสมือนการสำรวจถึงการเก็บรักษา ตลอดจนการใช้เอกสารราชการของห้องสมุดประจำกระทรวง ทบวง กรม นั้นเอง

สรุปผลการวิจัยที่ได้จากการวิจัยเรื่องนี้คือ อุปสรรคและปัญหาที่ทำให้นักวิจัยไม่สามารถจะใช้ประโยชน์จากเอกสารนั้นมีอยู่หลายประการ เช่น ปัญหาเอกสารของราชการที่มีคำพิมพ์ออกเผยแพร่ มีปัญหาค้นการเก็บรักษาเอกสารของทางราชการซึ่งยากแก่การค้นหายังไม่มีหอบรรณสารแห่งชาติที่ทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเก็บรักษาเอกสารราชการที่

สำคัญ ๆ ปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักวิจัยกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายเอกสารของทางราชการ ซึ่งถ้าไม่มีความสัมพันธ์กันเป็นการส่วนตัวก็จะทำให้ไม่ได้รับความสะดวก นอกจากนี้ การรักษาความลับของทางราชการก็เป็นสิ่งจำกัดขั้นของการวิจัยจากเอกสารราชการให้ได้รับความสะดวกน้อยลง สำหรับเอกสารราชการที่พิมพ์ออกเผยแพร่ก็มีปัญหาเพิ่มขึ้นอีก เช่น การเสนอข้อมูลเดียวกันมีความแตกต่างกัน อันเป็นปัญหาต่อการคัดเลือกที่จะเชื่อถือเอกสารไหนจึงจะถูกต้อง เอกสารที่มีอยู่ก็กระจัดกระจายไม่อยู่เป็นหลักแหล่ง หอสมุดแห่งชาติไม่สามารถติดตามเอกสารเหล่านี้ได้ทั่วถึง เพราะมีปัญหาในด้านเจ้าหน้าที่และการเผยแพร่เอกสารของทางราชการทำไปไม่สะดวก ไม่มีระบบ การพิมพ์เอกสารราชการยังมีคุณภาพต่ำ ผิดพลาดอยู่เสมอ โรงพิมพ์แห่งชาติไม่มี ไม่มีสถานที่จำหน่ายเป็นหลักแหล่งแน่นอน ตลอดจนพระราชบัญญัติการพิมพ์ไม่บังคับถึงสิ่งพิมพ์หรือเอกสารที่ทางราชการพิมพ์ออกเผยแพร่ ปัญหาเหล่านี้ล้วนแต่เป็นข้อจำกัดที่ทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากเอกสารสำหรับวิจัยได้อย่างเต็มที่

วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อให้ทราบถึงปัญหาในการใช้ห้องสมุดเพื่อทำการวิจัย เช่น ปัญหาในการใช้หนังสือ การใช้วารสาร การใช้หนังสืออ้างอิง การใช้สิ่งพิมพ์รัฐบาล รวมทั้งปัญหาเกี่ยวกับอาคารสถานที่ของห้องสมุด ว่าเหมาะสมและสะดวกแก่การค้นคว้าหรือไม่ ในการทำการวิจัยนี้ใช้หนังสือและวัสดุอุปกรณ์ประเภทใดมาอ้างอิงบ้าง เพื่อห้องสมุดจะได้จัดหาประเภทนั้นให้พอเพียง การวิจัยในเรื่องนี้จะทำการสำรวจการใช้หนังสือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ของห้องสมุดของนักวิจัยระดับปริญญาโททางด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารงานห้องสมุดได้ขยายบริการเกี่ยวกับหนังสือ และจัดซื้ออุปกรณ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักวิจัยต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มุ่งวิเคราะห์ถึงปัญหาในการใช้หนังสือและวัสดุอุปกรณ์จากห้องสมุดของงานวิจัยประเภทวิทยานิพนธ์ทางด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และทางด้านการศึกษา วิเคราะห์ประเภทของสิ่งพิมพ์ที่นำมาอ้างอิง และเพื่อรวบรวมผลงานวิจัยประเภทวิทยานิพนธ์ที่จัดทำไว้แล้ว และยังมีตัวเล่มปรากฏอยู่ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยและบัณฑิตวิทยาลัยแต่ละแห่ง วิทยานิพนธ์ที่รวบรวมนี้เป็นวิทยานิพนธ์ที่เขียนขึ้นตั้งแต่สมัยแรกเริ่มจนถึงปี 2512 และบอกแหล่งที่มาของวิทยานิพนธ์เหล่านั้นประกอบ

วิทยานิพนธ์ทางด้านสังคมศาสตร์ที่จัดทำไว้แล้วและจะนำมาวิเคราะห์มีสาขาวิชาดังต่อไปนี้คือ การธนาคาร (Banking) การพาณิชย์ (Commerce) การทูต (Diplomacy) เศรษฐศาสตร์ (Economics) ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (International Relations) รัฐศาสตร์ (Political Science) รัฐประศาสนศาสตร์ (Public Administration) สังคมสงเคราะห์ (Social Welfare) สังคมวิทยา (Sociology) สถิติ (Statistics) และการศึกษา (Education)

วิทยานิพนธ์ทางด้านมนุษยศาสตร์มีสาขาวิชาที่จัดทำไว้แล้วคือ ประวัติศาสตร์ (History) ภาษาศาสตร์และวรรณคดี (Languages and Literatures) บรรณารักษศาสตร์ (Library Science) จิตวิทยา (Psychology)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยเรื่องนี้

ในฐานะที่ห้องสมุดเป็นแหล่งค้นคว้าในการจัดทำวิทยานิพนธ์ทางด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์มากกว่าสาขาทางด้านวิทยาศาสตร์ ดังนั้นการวิเคราะห์ถึงปัญหาในการใช้ห้องสมุดจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารงานของห้องสมุดเพื่อได้จัดหาหนังสือและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักวิจัย ตลอดจนทราบปัญหาข้อขัดข้องในการให้บริการของห้องสมุด นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางแก่บรรณารักษ์ผู้รับผิดชอบงานในตำแหน่งจัดหาได้หาวัสดุอุปกรณ์ให้พอเพียงและเหมาะสมแก่นักวิจัยเพื่อใช้ประกอบในการค้นคว้าต่อไป อนึ่ง เพื่อให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงได้รวบรวมงานวิจัยประเภทวิทยานิพนธ์ทางด้านสังคมศาสตร์

และมนุษยศาสตร์ที่มีตัวเล่มปรากฏอยู่ตามห้องสมุดทุกแห่งตั้งแต่แรกเริ่มจนถึงปี 2512 ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ใช้บริการห้องสมุดได้ใช้สะดวกและเป็นแนวทางในการจัดทำวิทยานิพนธ์ และเพื่อมิให้เกิดการทำซ้ำเรื่องกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ทำการค้นคว้าจากหนังสือ บทความจากวารสารและสิ่งพิมพ์ทุกประเภทที่กล่าวถึง ปัญหาในด้านการวิจัย วิธีการวิจัย ผลงานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดเพื่อเป็นแนวทางในการเรียบเรียงงานวิจัยเรื่องนี้ และทำการสำรวจ วิทยานิพนธ์ประกอบโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างจากตัวเล่มวิทยานิพนธ์ที่มีผู้จัดทำไว้แล้วเพื่อเลือก ตัวแทน (sample) นำมาวิเคราะห์ถึงการใช้สิ่งพิมพ์ว่า ใช้หนังสือ วารสาร และสิ่งพิมพ์ อื่น ๆ ในห้องสมุดประเภทใดบ้างเพื่อเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ และนำตัวแทนที่ได้มาสอบถาม ถึงปัญหาในการใช้หนังสือและวัสดุอุปกรณ์ในห้องสมุด และให้ผู้เรียบเรียงวิทยานิพนธ์ที่ได้ เลือกเป็นตัวแทนตอบแบบสอบถาม โดยแยกเป็น ผู้สำเร็จแล้ว 150 คน และผู้ที่กำลัง เรียบเรียงข้อมูลเขียนวิทยานิพนธ์อยู่ในปี 2512 อีก 150 คน เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับ คืนมาจึงนำมาวิเคราะห์ถึงปัญหาในการใช้หนังสือ วารสาร หนังสืออ้างอิง สิ่งพิมพ์รัฐบาล ตลอดจนอาคารห้องสมุด เป็นต้น

ข้อจำกัดในการวิจัย

- (1) ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 พวก คือ
 - ก. นิสิต นักศึกษา ที่สำเร็จปริญญาโทแล้วตั้งแต่แรกเริ่มจนถึงปี 2512 ทางด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และการศึกษา
 - ข. นิสิต นักศึกษา ที่กำลังเรียบเรียงข้อมูลเพื่อทำการวิจัยอยู่ในปี 2512
- (2) ข้อมูลที่ใช้ ได้มาจากตัวอย่างที่สุ่มจากบรรดาผู้ที่ทำการค้นคว้าวิจัยเพื่อจัดทำ วิทยานิพนธ์ทั้งหมด ซึ่งอาจจะคลาดเคลื่อนไปจากความคิดเห็นของประชากรทั้งหมดบ้าง

(3) ผู้ตอบแบบสอบถามที่สำเร็จปริญญาโทไปหลายปีแล้วอาจจะไม่สามารถจดจำปัญหาที่เคยประสบมาแล้วอย่างละเอียดถี่ถ้วนได้ ดังนั้น จึงเป็นการประมาณค่าของปัญหาซึ่งเคยได้ประสบจากการเข้าใจของสมุดต่าง ๆ เท่านั้น

(4) ถ้อยคำและภาษาที่นำมาใช้ในแบบสอบถาม ผู้ตอบบางท่านอาจเข้าใจศัพท์เฉพาะต่าง ๆ ทางห้องสมุดไม่แจ่มชัด ทำให้ผู้ตอบเข้าใจผิดพลาดได้

(5) การวิจัยครั้งนี้มุ่งวิเคราะห์เฉพาะปัญหาที่เกิดขึ้นภายในห้องสมุดและการเรียงเรียงข้อมูลเพื่อทำการวิจัยของนักวิจัยประเภทที่จัดทำวิทยานิพนธ์ และวิเคราะห์ประเภทสิ่งพิมพ์ที่นำมาใช้เท่านั้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย